

FOTO PORTADA: DETALL DEL DIBUIX QUE SALVADOR DALÍ VA ENVIAR A L'ARQUITECTE PELAI MARTÍNEZ AMB INDICACIONS DE COM HAVIA DE SER EL CLUB MEDITERRANÉE DEL CAP DE CREUS.

SUMARI

19 DE NOVEMBRE DE 2017

04_05 REPORTATGE

La modernitat de la cuina antiga

El gastrònom Jaume Fàbrega parla de la cuina prehistòrica, dels ibers, dels grecs i dels romans.

06 ENTREVISTA

Adam Morris

Escriptor i traductor, fa una estada a Olot i treballa en un estudi sobre el messianisme.

09 REPORTATGE

«Col·locats» en combat

Un llibre repassa l'ús de les drogues per part de soldats de tot el món i en totes les èpoques.

Dominical

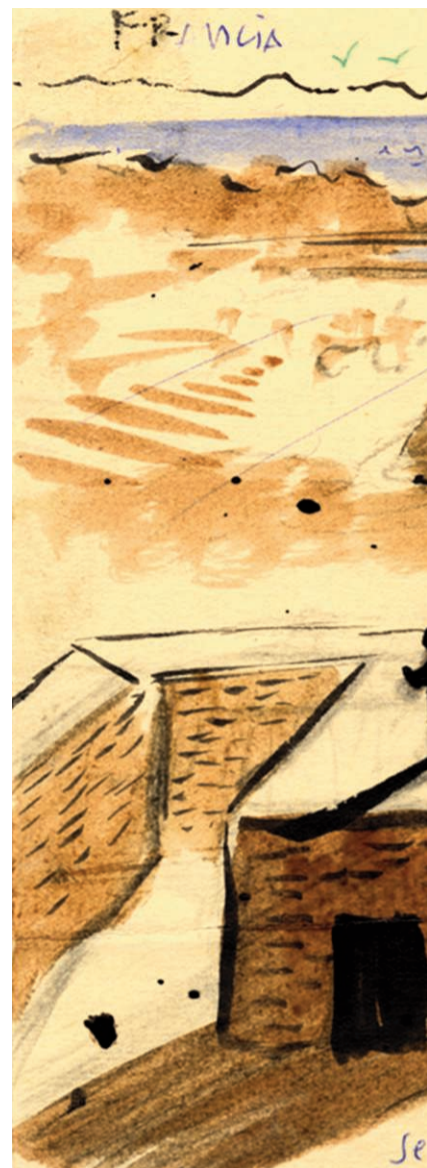
Passeig General Mendoza 2. 17002 GIRONA
Telèfon: 972 20 20 66
dominical.diaridegirona@epi.es

Director Jordi Xargayó	Cap de redacció Alfons Petit	Administrador Fèlix Noguera
----------------------------------	--	---------------------------------------

02 Dominical

Diumenge, 19 de novembre de 2017

Reportatge

TEXT **ALFONS PETIT**

Des de fa uns dies, el Museu d'Art de Girona exhibeix un croquis que Salvador Dalí va dibuixar per indicar a l'arquitecte Pelai Martínez com havia de ser el Club Mediterrannée del cap de Creus, una controvertida ciutat de vacances que va ser construïda a la dècada de 1960, va tancar les portes el 2004 i va ser enderrocada l'any 2009 perquè l'espai, ara inclòs en el Parc Natural de la zona, recuperés al màxim el seu aspecte original. El dibuix forma part del fons professional de Pelai Martínez (Figueres, 1898-1978), que va ser cedit per la seva família al Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC). I ara, la demarcació de Girona del COAC l'ha cedit en dipòsit al Museu d'Art, per un termini de deu anys, amb l'objectiu que sigui exposat de manera permanent: «Amb aquesta cessió s'ofereix a la ciutat de Girona, i al públic en general, l'oportunitat de conèixer una altra obra de Salvador Dalí, de recordar la figura de l'arquitecte empordanès Pelayo Martínez i la seva implicació conjunta en la intervenció en un dels paisatges més valorats del nostre país en un nou exemple d'interès comú entre arquitectura, art i natura», han explicat els responsables del COAC a Girona.

Salvador Dalí sempre es va mostrar molt preocupat per la preservació del cap de Creus, un dels protagonistes essencials de la seva obra i un dels llocs on acostumava a passar més temps. Per això, per exemple, va arribar a impulsar un patronat que tenia com a objectiu vetllar perquè el creixement del turisme no perjudicés la bellesa d'aquest espai. En aquesta batalla, Dalí va trobar la complicitat d'altres il·lustres gironins de l'època, entre els quals l'escriptor Josep Pla. I de fet els noms de Pla i Dalí apareixen lligats al de Martínez en el projecte del Club Mediterrannée (o Club Med).

FOTOS:

- 1. El Club Mediterrannée de Cadaqués, quan s'estava acabant de construir, a la dècada de 1960.**
- 2. El Club un cop abandonat i a punt de ser enderrocant, a finals dels 2000.**
- 3. El dibuix del Club Med que Salvador Dalí va enviar a Pelai Martínez i que el COAC ha cedit ara al Museu d'Art de Girona, perquè l'exposi durant deu anys.**
- 4. L'«àguila» del Cap de Creus és una roca que recorda aquesta au.**
- 5. El camell, una altra roca peculiar.**

L'arquitecta Sílvia Musquera ho va posar de relleu en el treball *Club Mediterrannée. Intervenció en el paisatge del Cap de Creus als anys 60*, publicat als *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, on assegurava que es tractava d'una «obra ben feta, admirablement ben feta».

I de fet Salvador Dalí va procurar perquè fos així, com ho evidència el dibuix que ara s'exposa al Museu d'Art. L'artista va enviar aquesta obra a Pelai Martínez l'any 1961, en resposta a una consulta que li havia fet l'arquitecte. Com expliquen des del COAC, el dibuix és «una aquarel·la de petites dimensions que representa el paisatge de la Plana de Tudela, amb les roques característiques, 'el Camell' i 'l'Àguila', que presideixen l'espai, amb el mar de fons i el cap de Cerbère assenyalant França, on Dalí va dibuixar una proposta arquitectònica per al Club Mediterrannée, situant unes edificacions d'un sol nivell, amb murs de pedra seca i cobertes aterassades, oferint un lloc d'aixopluc, a la manera de refugi, des del qual gaudir del paisatge integrant-s'hi com ho fan els murs de pedra seca, les feixes que domestiquen el territori del cap de Creus. Dalí, mitjan-

L'Atlàntida de Dalí

El paisatge del cap de Creus és un dels grans protagonistes de l'obra de l'artista figuerenc, que va treballar activament per preservar aquest entorn natural; malgrat això, va acceptar que s'hi construís el Club Mediterrané, tot i que d'acord amb uns paràmetres que ell mateix va fixar als arquitectes

çant la incorporació d'uns personatges, va donar una escala al dibuix i al lloc, convertint la perspectiva en un plànol i avançant-se a la proposta que Pelayo Martínez juntament amb Jean Weyler, l'arquitecte del Club Med, van realitzar».

Dalí no només donava directrius amb aquest dibuix, perquè l'acompanyava amb una carta en la qual deia a l'arquitecte: «Querido Pelayo, gracias por la Atlántida, o sea que no destruyamos el pedazo de Atlántida geológica sublime que es la Plana de Tudela, Madrid está compenetrado con nosotros y tú y yo lucharemos. Creo que Banderballe será también un colaborador nuestro, pero desconozco los otros. Toda iniciativa contra el espíritu de la Atlántida fracasará y originará gastos inútiles, ya que si fuera necesaria emplearía los medios dalinianos que si en vez de negativos son positivos, no podrán nunca pagarme con suficiente agradecimiento mi publicidad».

No seria l'única intervenció daliniana en el projecte. La recerca de Sílvia Musquera ha revelat que en una altra carta de 1961, l'artista va opinar que la protecció del cap de Creus «no vol pas dir que no s'hi pugui construir», ja que estava convençut que «amb l'assenyada construcció i ordenació es pot crear una font importantíssima de riquesa». En conèixer el seu punt de vista, l'arquitecte li va mostrar els plànols del projecte i en va recollir suggerències, fonamentalment per evitar l'impacte visual des del mar.

De fet, Pelayo Martínez va precisar les característi-

ques del projecte (suggeriments de Dalí inclosos) en un document adreçat al secretari del Port de la Selva: «S'ha procurat adaptar tots els elements urbanístics a la topografia i al paisatge, tant en el que respecta al sistema de comunicacions com a la zonificació i distribució dels grups a edificar». En la mateixa memòria recollida per Musquera, Martínez assegurava que l'estètica dels edificis s'inspiraria «en l'arquitectura dels pobles que es banyen en aigües del Mediterrani» -com Portlligat, on Dalí tenia casa- i es comprometia també a protegir el paisatge.

Aquests principis quedaven igualment clars en una carta que Martínez va enviar a Josep Pla -publicada a *Destino* el 1973- exposant els seus dubtes inicials abans d'acceptar l'encàrrec, «perquè em dolia que aquell pla de Tudela, tan extraordinàriament privilegiat i tan estimat per mi, fos profanat per males mans». Però afegia que va decidir assumir el repte «pensant que si no ho feia jo, no es deixaria pas de fer i el que hi intervingués és ben segur que no ho hauria pres amb tant respecte i carinyo». En el mateix text descrivia els detalls del conjunt arquitectònic avui desaparegut. Així, es referia als bungalows (416) com a «cel·les bipersonals de poc volum que no va ser gaire difícil camuflar (...), preocupant-nos que vistes des del mar donessin la impressió d'una volada de gavians». Pel que fa als edificis col·lectius -una quinzena més, i entre els quals hi havia el restaurant, la piscina, el bar o el teatre-, l'arquitecte admetia difi-

cultats per integrar-los en el paisatge i explicava que «es va fer necessari moure una quantitat imponent de metres cúbics de llicorella».

En qualsevol cas, el resultat devia satisfer Josep Pla, que en la seva *Guía General y Verídica de la Costa Brava* del 1973 decrivia el Club Mediterrané amb aquestes paraules: «Encaramado en la pendiente de roca viva, sobre la cala, un gracioso pueblo de casitas blancas. Se trata de una empresa ambiciosa, concebida y realizada por el poderoso club francés 'Mediterrané', creador de poblados vacacionales, para sus asociados, en distintos parajes, más o menos solitarios del Mediterráneo. Es fácil imaginar el cambio operado aquí en los últimos tiempos».

L'arquitecta Sílvia Musquera arribava a la conclusió, després de la recerca que va fer, que el Club Med havia estat «un exponent d'una manera de treballar que malauradament no és gaire habitual i que pot servir de model, de pauta d'intervenció en altres indrets». La prohibició dels vehicles a l'interior del recinte i la manca de comoditats excessives marcaven el concepte de ciutat de vacances del Club Med del cap de Creus, que per a Musquera va ser «una de les poques mostres d'urbanització respectuosa amb l'entorn» a la Costa Brava. Tant que lamenta que no n'hagi quedat constància sobre el terreny (hauria preferit reconvertir l'edificació en els espais de recepció i acollida del Parc Natural) encara que ara al Museu d'Art se li ret un darrer tribut de la mà de Salvador Dalí. ▀

R